Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган.

№ 84 (6.573) 1988 йил 12 апрель, сешанба Баҳоси 3 тийин

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислари тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг саккизинчи сессияси 10 апрель куни ўз ишини давом эттирди.

Депутатлар кун тартибидаги навбатдаги масала «Ўзбекистон ССР давлат ҳаётидаги муҳим масалаларни халқ муҳокамасига қўйиш тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Қонунининг лойиҳаси ҳақида»ги масалани кўриб чиқишга киришдилар. Шу масала юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Совети қонун лойиҳаларини тайёрлаш доимий комиссиясининг раиси депутат А. Г. Кадин доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда депутатлардан: **Р. М. Худойберганова** (462-Гурлан сайлов округи), **М. Ҳамроев** (124-Кўмакай сайлов округи), **Ю. А. Асепков** (24-Пролетар сайлов округи). **Б. Г. Олимжонов** (381- Дашнобод сайлов округи), **А. Ғ. Мухторов** (85-Бўка сайлов округи). қатнашдилар.

Олий Совет «Ўзбекистон ССР Давлат хаётидаги муҳим масалаларни халқ муҳокамасига қўйиш тўғрисида»ги Ўзбекистон ССР қонунини бир овоздан қабул қилади.

Сўнгра Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари депутат **М. Ҳ. Холмуҳамедов** «Ўзбекистон ССР Олий Совети Миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари комиссиясини тузиш тўғрисида» доклад қилди.

Доклад юзасидан музокараларда депутатлардан **Э. Юсупов** (298-Янгиқўрғон сайлов округи), **Т. А. Ешимбетова** (481-Калинин сайлов округи), **А. Ф. Клепиков** (89-Димитров сайлов округи), **Ф. Кўнисов** (261-Чуя сайлов округи), **В. Г. Денисов** (332-Оқтош сайлов

(Давоми иккинчи бетда).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1988 йил 11 апрелда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг X пленуми бўлди. «КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленуми қарорлари асосида ўрта ва олий мактабни ислоҳ қилишни амалга ошириш ҳамда қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлаш юзасидан республика партия ташкилотининг вазифалари» тўғрисида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов доклад қилди.

Доклад юзасидан музокараларда Қорақалпоғистон область партия комитетининг иккинчи секретари Д. Д. Берков, Ўзбекистон ССР маориф министри О. С. Аббосова, Қўқон шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Х. Н. Мусабеков, Ўзбекистон ССР олий ва ўрта махсус таълим министри М. Салоҳиддинов, Тошкент шаҳар Куйбишев район партия комитетининг биринчи секретари Н. И. Емельянов, Тошкент халқ хўжалиги институтининг ректори, Ўзбекистон Компартияси ревизия комиссиясининг раиси М. А. Зоидов, Ўзбекистон Театр арбоблари союзи правлениесининг раиси Б. Р. Қориева, Янгибозор район партия комитетининг биринчи секретари Р. Иброҳимова, Ўзбекистон ССР ички ишлар министри У. Раҳимов, Жиззах шаҳар партия комитетининг биринчи секретари М. П. Нарзиқулов, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тарих, тилшунослик ва адабиётшунослик бўлимининг академик секретари А. Асқаров, Навоий кон-металлургия комбинатининг директори Н. И. Кучерский, Наманган область ижроия комитети раисининг ўринбосари Д. Дадажонова, «Ҳақиқати Ўзбекистон» газетасининг редактори Ш. Ниёзов, Янгиер бинокорлик материаллари ва конструкциялари комбинатининг ишчиси Л. Е. Комарова, Каттақўрғон шаҳар партия комитетининг биринчи секретари И. Д. Эшбеков, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Ш. Воҳидов сўзга чиқдилар.

Муҳокама қилинган масала юзасидан пленум тегишли қарор қабул қилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ташкилий масалаларни кўриб чиқди. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси П. Ҳабибуллаев Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюро аъзоси қилиб сайланди. С. А. Хўжаева Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Маданият бўлимининг мудири этиб тасдиқланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзоси Н. Т. Туробов партия турмуши нормаларини бузганлиги, хизмат мавқеини суиистеъмол қилганлиги ва порахўрлиги учун пленум уни КПСС сафидан чиқарди.

Пленум ишида КПСС Марказий Комитетининг масъул ходимлари В. И. Давидов, А. Т. Хлопьев қатнашдилар.

Шу билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини тамомлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1988 ЙИЛ ФЕВРАЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА ЎРТА ВА ОЛИЙ МАКТАБНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШНИ АМАЛГА ОШИРИШ ҲАМДА ҚАЙТА ҚУРИШНИ ИДЕОЛОГИК ЖИҲАТДАН ТАЪМИНЛАШ ЮЗАСИДАН РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Р. Н. НИШОНОВ** *доклади*

Ўртоқлар!

Ушбу пленум кун тартибига партия амалга ошираётган қайта қуришда принципиал аҳамиятга эга бўлган масала киритилган. Гап мана шу революцион жараённинг бош омили — инсон омили ҳақида бормоқда.

«...Биз экономикамиз, маданиятимиз, социал ва маънавий турмушимизни ривожлантириш йўлларини белгилашга қайси позицияларда туриб ёндашмайлик, — деб таъкидлади КПСС Марказий Комитетнинг февраль Пленумида сўзлаган нутқида Михаил Сергеевич Горбачев — инсоннинг ўзи, унинг сиёсий қиёфаси ва ақл-заковати, унинг маҳорати, унинг ватанпарварлиги ва интернационализми, унинг ижод қилиш қобилияти, унинг гражданлик позицияси ва активлиги ҳамиша ҳал қилувчи омил бўлади».

КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленумидан ва КПСС XXVII съездидан кейин ўтган вақт ичида совет кишилари анчагина ўзгардилар. Улар бошларини баланд кўтариб, қаддиларини ростлаб олдилар, фактлар бетига очиқ юз билан боқмоқдалар ва энг зарур масалалар ҳақида рўй-рост, ошкора гапирмоқдалар, йиллар давомида йиғилиб қолган проблемаларни ҳал этиш усулларини биргаликда изламоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев шу йил 6—8 апрель кунлари Ўзбекистонда бўлган вақтида унинг меҳнаткашлар билан, республика активлари билан учрашувлари ҳам партия бошлаган йўлнинг тўғрилигига халқнинг мана шундай ишончи муҳитида ўтди.

М. С. Горбачев иш билан жуда банд бўлишига қарамай, Тошкент районидаги К. Маркс номли ва «Ленин йўли» колхозларига, «Алгоритм» заводига борди, уларнинг иши билан танишди, одамлар билан самимий ва дилкаш суҳбатлашди. Уларнинг турмуши, меҳнатининг социал шароитларини қизиқиб суриштирди, қайта қуришнинг бутун моҳияти — инсон, совет кишиси, унинг ташвишлари ва эҳтиёжларидан иборат эканини таъкидлади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари республика саноати, қурилиши, қишлоқ хўжалиги меҳнатчилари, зиёлилар ҳақида завқ билан самимий гапирди. Жумладан, у қуйидагиларни таъкидлади: «Ўзбек халқи қадимий маданиятга эга бўлган халқдир, мана шу замин учун кўп азоб-уқубат чеккан, жуда кўп иш қилган, уни яшнатиб, замонавий ўлкага айлантирган халқдир. Мен Ўзбекистонни биламан, деярли ҳамма областларда бўлганман... Кўп нарсани кўрганман, ишлаб чиқаришда, қишлоқларда ёшлар, оқсоқоллар билан учрашганман. Меҳнатсевар, камтарин, ўз заминига содиқ бўлган халқингиз қалбини ва руҳиятини маълум даражада тушуниб олганман. Халқингиз Совет ҳокимиятига содиқ, ўзбек халқи уруш даврида нечоғлик интернационализмни намойиш қилганлигини, қанчадан-қанча ташвишларни ўз зиммасига олганини эслаб кўринг».

Михаил Сергеевич Горбачевнинг бу сўзлари Ўзбекистонда яшовчи ҳар бир кишининг дилидан жой олди. Бу сўзлар ҳаққоний ифтихор ва жонажон партия билан ҳукуматга астойдил миннатдорчилик туйғуларини уйғотади, бизга илҳом беради, хўжалик ва маданий қурилишнинг барча соҳаларида юксак самарадорлик, юксак унумдорлик билан ишлашга чорлайди, янгичасига фикрлаш, ташаббускорлик, сабот ва собитқадамлик билан ҳаракат қилишга ундайди.

Республика коммунистларининг, барча меҳнатчиларининг ҳозирги босқичда турмуш соҳаларини янгилашдаги энг муҳим вазифалари М. С. Горбачевнинг Ўзбекистон активлари билан учрашувда сўзлаган ёрқин нутқида ҳар томонлама ва чуқур асослаб берилди. Унда одамларнинг ташаббусини етилган муаммоларни ҳал этишга ижобий ёндашув билан бирга боғлаш йўллари белгиланди.

Михаил Сергеевич саноатдаги ишлаб чиқариш қувватларидан ёмон фойдаланилаётгани учун, маҳсулот сифати пастлиги учун республика партия ташкилотини ҳақли равишда танқид қилди. Қурилиш комплексидаги ишларнинг аҳволи суст яхшиланмоқда. Деҳқончилик ва чорвачиликда туб бурилиш рўй бермади. Пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлиги паст. Социал масалалар зудлик билан ҳал этилиши лозим. Қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлаш муаммолари бениҳоя муҳим аҳамият касб этмоқда, одамларнинг онги ва тафаккурини революцион тарзда ўзгартириш лозим.

Ўртоқ М. С. Горбачевнинг маслаҳатлари ва йўл-йўриқлари бизни янада зўр ғайрат ва фидокорлик билан ишлашга ундайди ҳамда партия, совет, давлат ва хўжалик органлари бутун фаолиятининг асоси бўлиб қолиши керак.

Социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришнинг партия ишлаб чиққан новаторлик стратегиясини Ўзбекистон халқи сидқидилдан маъқулламоқда ва қўллаб-қувватламоқда. КПССнинг актив ташқи сиёсати, қуролланиш пойгасини тўхтатиш, ядро қуролини тақиқлаш ва тугатиш, маҳаллий можароларни бартараф этиш соҳасидаги катта ташқи сиёсий ташаббуслари ҳаммамизнинг дилимизга яқин ва тушунарлидир. М. С. Горбачевнинг Афғонистон республикаси президенти, АХДП Марказий Комитети Бош секретари Нажибулло билан учрашуви, улар қабул қилган Совет — Афғонистон Қўшма баёноти тинчлик ишига қўшилган катта ҳиссадир.

Шундай қилиб, Тошкент яна халқаро ҳаётда катта воқеа рўй берган шаҳар бўлиб қолди. Покистон билан Ҳиндистон ўртасидаги ҳарбий тўқнашувга чек қўйган 1966 йилдаги Тошкент декларацияси имзоланган пайтдан эътиборан Тошкент руҳи В. И. Ленин ишлаб чиққан асосий принципларга — пролетар интернационализми ва турли социал тузумдаги давлатлар билан тинч-тотув яшаш принципларига муттасил амал қилиб келаётган мамлакатимиз ташқи сиёсати солномасига кирди ва яшаб келмоқда. Тошкентда имзоланган Совет—Афғонистон Баёноти ҳам мамлакатларимиз ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга хизмат қилиши, Ер юзидаги барча тинчликсевар кучларнинг манфаатларига мос келиши, шубҳасиз.

ЎРТА ВА ОЛИЙ МАКТАБ ИСЛОҲОТИ — УМУМПАРТИЯ ВА УМУМХАЛҚ ИШИ

Ўртоқлар! Бугун биз КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленуми қарорлари асосида ўрта ва олий мактабни ислоҳ қилишни амалга ошириш, қайта қуришни идеологик жиҳатдан таъминлаш соҳасида республика партия ташкилотининг вазифаларини муҳокама қилишимиз лозим. Кучайиб бораётган фан-техника революцияси, ривожланаётган демократия, коллективларнинг хўжалик мустақиллиги шароитида, ўзи ва мамлакат учун юксак масъулият вазиятида яшаш ва ишлашни биладиган, ўқимишли, эътиқодли, социализм ишига садоқатли, гражданларга тарбия ва таълим беришда совет мактаби — умумий таълим, ҳунар, ўрта махсус ва олий мактаб етакчи роль ўйнайди. Уни тубдан ислоҳ қилишни партия жамият социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришнинг асоси, деб билади.

Партия Марказий Комитетининг февраль Пленумида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари ўртоқ Е. К. Лигачевнинг докладида, шу масала юзасидан қабул этилган қарорда халқ маорифини қайта қуришга оид кенг миқёсли, мураккаб ва бениҳоя масъулиятли вазифалар далил-исботлар билан яққол таърифлаб берилди. Ижтимоий турмушнинг мана шу муҳим соҳасини бошқариш системасининг ўзи ўзгартирилмоқда.

Мамлакатда СССР халқ маорифи давлат комитети тузилди. Шунга мувофиқ равишда республикамизда маориф министрлиги, олий ва ўрта махсус таълим министрлиги ҳамда ҳунар-техника таълими давлат комитети негизида Ўзбекистон ССР Халқ маорифи министрлиги тузилмоқда. Республика областларида, шаҳар ва районларида халқ маорифи ягона органлари тузилади. Аммо бу — масаланинг ташкилий томони. Ҳозир бутун жамият каби мактаб ҳам таълим ва тарбия мазмунининг ўзини қатъиян янгилашга, сифат жиҳатдан янгича ривожланишга муҳтож. Ҳозир мактабларнинг синфларида, ҳунар-техника билим юртларининг устахоналарида, студентларнинг дарсхоналарида одамларнинг янги авлодлари вояга етмоқда. Бу авлодлар қайта қуришга фаол қўшилиши лозим. Улар жамият тараққиётининг янги сифати ва жадаллашувини таъминлаши, социализмнинг тарихий тақдири учун масъулиятни ўз зиммасига олиши керак. Мана шундай ўринбосарларни тайёрлашда мактаб етакчи роль ўйнайди.

Ўзбекистондаги халқ маорифи тарихан қисқа муддатда меҳнаткашларнинг ўтмишдаги саводсизлигини тугатибгина қолмай, шу билан бирга республика аҳолиси кенг қатламларининг олий, ўрта ва махсус таълими юксак процентини ҳам таъминлаб, катта йўлни босиб ўтди. Халқ хўжалигида ишлаб турган ҳар минг кишига бизда олий ва ўрта маълумотли 916 киши, шу жумладан 145 дипломли мутахассис тўғри келади.

Бу — социалистик тузумимизнинг, ленинча миллий сиёсатнинг буюк социал ғалабасидир, совет халқлари дўстлиги ва қардошлигининг, улар маданиятлари ўзаро таъсири ва бир-бирини бойитишининг ютуғидир.

Бироқ ҳаёт бир жойда турмайди ва у мактаб олдига янги-янги катта талаблар қўймоқда. Айниқса кейинги ўн йилликларда республика турмушининг бошқа кўп соҳаларида бўлгани каби халқ маорифи ишида ҳам хўжакўрсинчилик, дабдабабозлик, ялпи ёндашув, ҳақиқатни безаб кўрсатиш асоратли таъсир қилди. Яқин ўтмишда кенг ёйилган социалистик норма ва принципларни бузиш ҳоллари ёш авлоднинг тарбиясига оғир маънавий зиён етказди.

Халқ хўжалигидаги, фан, маданиятдаги ишларнинг аҳволини объектив таҳлил этиш ва баҳолаш шуни кўрсатиб турибдики, кўпгина категориядаги ходимларнинг ишчанлик малакаси, профессионал ва умумий таълим тайёргарлиги даражаси етарли эмаслиги кўп жиҳатдан турғунлик ва қолоқликнинг сабаби бўлди.

Ёш авлодга таълим ва тарбия беришни йўлга қўйишдаги катта хато ва нуқсонлар ҳозир республикани социал-иқтисодий жиҳатдан янада ривожлантириш йўлидаги тўсиққа айланиб қолди.

Аввало миллий индустриал ишчилар синфини вужудга келтириш масаласини олайлик. Биз янги-янги корхоналарни барпо этяпмиз. Навоий саноат зонаси каби йирик саноат регионларини вужудга келтиряпмиз, фан-техника тараққиётини белгилаб берадиган тармоқлар — химия, машинасозлик, электроникани ривожлантиряпмиз, «қуёш», «алгоритм» ва бошқа ноёб объектларни қураяпмиз.

Пленумга тайёргарлик давомида ўтказилган социологик тадқиқотларнинг натижаларига қараганда, ёшлар анчагина қисмининг социал муддаолари, ҳаётий қадриятлари ва интилишлари системаси республикадаги ишлаб чиқаришнинг ҳозирги даражасидан ва уни ривожлантириш истиқболларидан ажралиб қолган ёки унга зид келади. Шуни айтиш кифояки, саволларга жавоб берган юқори синф ўқувчиларининг атиги уч проценти ўзининг ҳаётий режаларини саноатдаги иш билан боғлаган. Кўп жиҳатдан кадрларнинг тайёргарлиги, замонавий технологияларни ўзлаштириши етарли эмаслиги сабабли қишлоқ хўжалигидаги, бошқа тармоқлардаги самарадорликнинг ўсиши, фан ва маданиятни янада тараққий эттириш юришмаяпти.

Мана шуларнинг ҳаммаси бизнинг зиммамизга КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми позицияларида туриб умумий таълим, ҳунар ва олий мактабдаги ишларнинг аҳволини талабчанлик билан танқидий таҳлил этиш, уни қайта қуриш йўллари ва аниқ-равшан чора-тадбирларини белгилаш вазифасини юклайди. Айниқса бу вазифани умумпартия ва умумхалқ иши, деб билиб ёндашиш, уни ҳал этишда партия, совет, хўжалик органларининг, халқ маорифи барча бўғинларининг, ғоят кенг жамоатчиликнинг ўрни, роли ва масъулиятини белгилаб олиш лозим.

(Давоми иккинчи бетда).

Доно Алихўжаеванинг шаҳримиздаги химия-фармацевтика заводида ишлаётганига қарийб 20 йил бўлиб қолди. Унинг ҳалол ва самарали фаолияти III даражали Меҳнат Шуҳрати ордени ва «Шавкатли меҳнати учун» медали билан тақдирланган.

СУРАТДА: Доно Алихўжаева (ўнгда) дугонаси Шоира Раҳимжонова билан.

Т. Каримов фотоси.

ЧССР—Ўзбекистон: ҳамдўстлик самараси

«Таштекстильмаш» заводи Чехословакия учун йигирув машиналарининг катта туркумини ишлаб чиқара бошлади. Бу техника ЧССРнинг бешта тўқимачилик корхонасида ишлатилиб келинган ўша «ТТМ» маркали ускуналар ўрнига қўйилади.

Шу маркадаги ускуналар қардош мамлакатда аллақачондан бери маълум. Ўн йиллар мобайнидаги ҳамкорлик чоғида шу мамлакатга олти юздан кўпроқ йигирув машинаси жўнатилди. Энди ўзбекистонлик маҳсулот етказиб берувчилар ҳамкорликни йўлга қўйишга нисбатан сифат жиҳатидан янгича ёндашиш ниятидадирлар. Бундан бир неча йил муқаддам Тошкентдаги тўқимачилик махсус конструкторлик бюросида ЧССРлик ҳамкасблар билан биргаликда урчуқсиз йигирув машинаси яратилган эди. Афсуски, ўшанда бу машина кўплаб ишлаб чиқарилмади. Аммо биргаликдаги ишлар давомида тажриба орттирилдики, эндиликда ана шу тажриба асқотди. Келажакнинг тўқимачилик техникасини биргаликда бунёд этиш тўғрисида Чехословакиядан Тошкентга мароқли таклиф тушди.

«Таштекстильмаш»нинг намунаси Ўзбекистон билан Чехословакия меҳнатчилари ўртасида қардошларча муносабатлар йилномасида мавжуд бўлган жиҳатларнинг биридир. Юлиус Фучикнинг ўзи қардошлик сарчашмаларида турган эди. У ўттизинчи йилларда Тошкентга бир неча марта келган, бу ерда Чехословакиянинг миллий қаҳрамони, совет халқининг содиқ дўсти тўғрисидаги хотира шарафига Фучик музейи очилган бўлиб, у жуда машҳурдир.

Самарали алоқалар тобора ривожланмоқда. Европанинг қоқ марказидаги олис мамлакатга пахта толаси ва электроника, йўл машиналарининг эҳтиёт қисмлари ва бошқа кўпгина маҳсулотлар юборилиб турибди. Чехословакия станоклари, вагонлари, медицина асбоб-ускуналари, халқ истеъмол моллари Ўзбекистонда ғоят манзур бўлмоқда.

Олимлар ҳамкорлиги мустаҳкамланиб бормоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси билан ЧССР илмий марказлари ўртасида 1990 йилга қадар биргаликда тадқиқотлар олиб бориш тўғрисида шартномалар тузилган. Масалан, Ўзбекистон Фанлар академияси билан Чехословакия Фанлар академиясининг ядро физикаси институтлари муваффақиятли ҳамкорлик қилмоқдалар, Тошкентдаги «Гидроингео» институти ЧССРнинг геология бошқармаси билан биргаликда ер ости сувларини разведка қилиш ва уларнинг запасларини чамалаш ҳамда булғанишдан муҳофаза қилиш методикасини ишлаб чиқмоқда.

Маданий алоқалар муттасил кенгаймоқда. Иржи Громадке, Юдита Чержевска, Гана Загорова, Ева Мазикова, Индра Камперова, Ладислав Безубканинг ансамбли, «Скарабеус» ва бошқа кўпгина ансамбллар Ўзбекистоннинг концерт залларида зўр муваффақият билан концерт бердилар. Ўзбек фольклор ва эстрада коллективлари ҳам қардош мамлакатда худди шундай муваффақиятли концерт қўйдилар, Ўзбекистон миниатюра рассомлари ва график рассомларининг кўргазмалари бўлиб ўтди.

Баҳорги-ёзги туристик мавсум келиши билан Ўзбекистон граждан авиацияси бошқармасининг ИЛ-62 самолётлари Тошкент билан Прага ўртасида мунтазам уча бошлади.

(ЎзТАГ).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ 1988 ЙИЛ ФЕВРАЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА ЎРТА ВА ОЛИЙ МАКТАБНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШНИ АМАЛГА ОШИРИШ ҲАМДА ҚАЙТА ҚУРИШНИ ИДЕОЛОГИК ЖИҲАТДАН ТАЪМИНЛАШ ЮЗАСИДАН РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

(Охири. Боши 1-, 2-, 3-бетларда).

этилаётганлигини пропагандада кун сайин кўрсатиб туриши керак. Бу ишда майда-чуйда нарса йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Магазинларнинг бўш ётган пештахталари, ёмон ишлаётган транспорт, одамлар кўчиб кирмаган квартиралар, базаларда чириб ётган сабзавот, маиший хизмат соҳасидаги кўпгина корхоналарнинг қониқарсиз ишлаши — хуллас, кундалик маънавий муҳитга бевосита таъсир кўрсатадиган, партия, совет, хўжалик органларининг чинакам таъсирини талаб қиладиган масалаларнинг ҳаммаси партия комитетларининг эътибор марказида бўлиши лозим.

Янги қарашларни шакллантиришда, онгдаги ўзига хос иккиланишни, кўпгина одамлар онгида, янгилик билан эскиликнинг аралаш-қуралаш бўлиб кетишини бартараф этишда ғоявий-назарий фаолиятнинг роли ниҳоятда каттадир. Кейинги пайтда бу иш муайян даражада активлашганлиги сезилмоқда. Матбуотда бир қатор қизиқарли, муаммоли асарлар пайдо бўлди. Аммо ҳаддан ошишлар ҳам намоён бўлмоқда. Масалан, тарихий ўтмишни талқин этишда тенденциябозлик ривожланаётир. Республика меҳнаткашларининг, ижодий зиёлилар вакилларининг, олимларнинг тарихимизни синчиклаб ўрганиш, коньюнктурага, тарихий жараённи қиёфасиз баён қилишга барҳам бериш истаклари шубҳасиз ижобий ҳодисадир. Аммо мунозара жараёнида айрим фактлар, ҳодисаларни ёритишда кўпгина номақбул, қинғир фикрлар ҳам вужудга келди.

Бирор жиҳатни абсолютлаштирмаслик, ҳаддан ошишлардан холи бўлиш муҳимдир. Ҳаёт зиддиятлардан иборат, бинобарин, ўтмишда ҳам, ҳозирда ҳам одамларни тўлқинлантираётган хилма-хил ҳодисаларни тўғри англаб олиш учун фикр, ёндашишлар диалектикаси зарур. Фанлар академияси, унинг гуманитар институтлари, Ёзувчилар союзи ва унинг матбуот органлари, республика Госкомиздати тарих фанида ҳам, барча ижтимоий фанлар соҳасида ҳам қайта қуришда тўғри позицияни эгаллайдилар, деб умид қиламиз.

Миллатлараро муносабатлар, интернационал тарбия худди ана шундай пухта ўйланган ва принципиал ёндашишларни талаб қилади. Маълумки, умуман одамлар ўртасидаги муносабатлар муаммоси сингари миллий муносабатлар ҳам ўз-ўзидан йўқ бўлиб кетмайди. Аксинча, уларни ҳал этишдан чекинилса, улар тўпланиб бориб, низоли даражага етиши мумкин. Бу гап кейинги вақтларда марказий матбуотда гапириб ўтилган регионларгагина тааллуқли эмас, муайян носоғлом кайфиятлар бизда ҳам намоён бўлаётир.

Шу сабабли интернационал тарбияда дабдабабозлик ва расмиятчиликка йўл қўйиб бўлмаслиги ҳақида ҳам, миллий муносабатларни ривожлантириш ва бу муносабатларнинг ўзаро таъсири соҳасида ҳаёт олға сураётган муаммолар ҳақида ҳам гапирмаслик мумкин эмас. Уларни пухта ва ҳар томонлама ўйлаб кўриб чиқиш ҳамда вазиятни ҳисобга олган ҳолда ҳал этиш керак, бунда фақат бир нарсага — бир миллатнинг миллий маданий талабларини қондириш йўлида бошқаларга зарар етказиш ҳамда совет халқлари бутун буюк жамиятининг интернационал бирлигини писанд қилмасликка йўл қўйиб бўлмайди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюроси республикадаги миллий муносабатларнинг аҳволи ва меҳнаткашлар интернационал тарбиясини кучайтириш соҳасидаги тадбирлар масаласини яқинда худди ана шу позицияда туриб муҳокама қилди. Экологик, демографик вазиятни яхшилаш, меҳнатга қобилиятли аҳолини иш билан таъминлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, республикадаги тожик, қрим татар аҳолисининг миллий маданий талабларини қондириш юзасидан амалий тадбирлар кўрилаётир. Орол, Бўстонлиқ ва бошқа регионларга оид масалалар билан жиддий шуғулланаётирмиз. Атеистик тарбияни кучайтириш устида иш олиб бораётирмиз.

Аммо бунда биз қатъий қарорга келганмиз: миллатчилик кўринишларига, шунингдек асоссиз маҳаллийчилик руҳидаги даъволарга сира йўл қўймаймиз. Ўйлайманки, пленум масаланинг ана шу тарзда қўйилишини қўллаб-қувватлайди.

Қайта қуриш жараёнида маънавий қадриятларимизни мустаҳкамлаш масаласи тобора катта аҳамият касб этмоқда. Партия комитетлари турмушни кўпгина салбий ҳодисалардан тозалаш, социалистик қонунчилик ва тартибни мустаҳкамлаш сари қатъий йўл олиб, республикадаги маънавий психологик вазиятни муайян даражада ўзгартира олдилар. Эндиликдаги вазифа — ҳуқуқ ва ахлоқимиз нормаларига очиқдан-очиқ зид бўлган иллатларнигина эмас, балки ахлоқсизликнинг яширин, ҳамиша ҳам кўзга ташланавермайдиган иллатлари: лаганбардорлик, тилёғламалик, ошна-оғайничилик иллатларини ҳам таг-томири билан тугатишдан иборат. Ёшларни ғоявий-маънавий чиниқтириш соҳасидаги ишни анча кучайтириш, уларда совет кишисининг шаъни, ҳалоллик, поклик туйғусини изчиллик билан шакллантириш керак бўлади.

Шу муносабат билан бутун тарбиявий ишлар самарадорлигини оширишга эришиш айниқса, муҳимдир. Ичкиликка навбатда туриш ҳақида мулоҳаза юритиш ўрнига ҳушёр турмуш тарзини қарор топтиришимиз зарур.

Гиёҳвандлар пайдо бўлгани ҳақида нола қилиш ўрнига бу иллатга қарши муросасиз кураш билан бориш керак. Диний маросимлар кўпайиб бораётганлигини қайд этиш эмас, балки далилларга асосланган атеистик пропаганда зарур. Буларнинг ҳаммаси партия комитетларидан, касаба союз ва комсомол ташкилотларидан, тартибни сақлаш органларидан активроқ ва баҳамжиҳат ҳаракатларни талаб қилади.

Янги типдаги инсонни шакллантиришда социалистик маданиятнинг роли жуда каттадир. Маълумки, партиянинг ташаббуси билан ижодий ҳаётга сингиб бораётган янгилик ташаббус ва изланишни ривожлантиришга, ижодий ташкилотларнинг ҳуқуқлари, мустақиллигини кенгайтиришга ва айни вақтда яратилаётган асарларнинг ғоявий-бадиий савияси учун уларнинг масъулиятини оширишга қаратилгандир.

Ҳамон устун келаётган ибтидоий руҳдаги асарлар йўлига ғов солиш керак. Чуқур партиявийлик билан юксак бадиийликнинг бирлашуви асарнинг чинакам қимматини таъминлайди. Афсуски, бизда бу принципдан чекинилаётганлиги ҳақида далолат берувчи кўпгина мисоллар бор. Қайта қуриш тўлқинида бизнинг қадриятларимиз ўрнида ўзларининг шубҳали баҳоларини тиқиштиришга уринаётган одамлар пайдо бўлишди. Айрим асарларда энди ижобий қаҳрамон — ҳаётий зиддиятларнинг реал курашида акс эттирилган коммунист, комсомол, оддий меҳнаткашни учратмайсиз.

Шуни аниқ қилиб айтиш керакки, биз санъатнинг синфийлиги, реалистиклиги, халқчиллиги принципларидан, унинг партиявийлиги ва интернационал йўналишидан чекинмаймиз. Бу масалаларда республика партия комитетлари, ижодий союзлари ва уларнинг партия ташкилотлари пухта ғоявий позицияни эгаллашлари лозим.

Яқинда ижодий союзлар Марказий Комитет Бюроси аъзоларининг ижодий зиёлиларнинг вакиллари билан учрашувлари бўлиб ўтди. Ёзувчилар, рассомлар, кинематографчилар, архитекторлар, журналистлар, композиторлар билан ошкора ва манфаатдорлик руҳидаги суҳбат яқинда Марказий Комитетда ижодкор ва илмий педагогик жамоатчилик вакиллари билан учрашувда ҳам давом эттирилди. Бу учрашувлар маданият арбобларининг қайта қуришни нақадар ғайрат билан ва қизғин қўллаб-қувватлаётганликларини кўрсатди. Улар биз маданий ҳаётда туб ўзгаришларга эришиш, санъатнинг профессионал савиясини ошириш, одамларнинг маънавий эҳтиёжларини тўлароқ қондириш учун ҳали жуда кўп иш қилишимиз кераклигини ҳам кўрсатди.

Маданият министрлиги, Фанлар академияси, ижодий союзлар республикада маданият ривожланишининг жараёнларини, адабиётшунослик ва санъатшуносликнинг аҳволини пухтароқ ўрганишлари керак. Биз жуда катта илмий кучларга эга бўлганимиз туфайли аввало маданиятни ривожлантиришнинг бош йўналишларида кўпроқ самарага эриша оламиз.

Маъмурий методлардан воз кечилган шароитда адабий-бадиий танқиднинг аҳамияти тўғрисидаги масала илгаригига қараганда мутлақо бошқача қўйилаётир. Бу бадиий жараёнга партиявий ва ижтимоий таъсир кўрсатишнинг ҳақиқатан ҳам муҳим воситасига айланмоқда. Аммо унинг гуруҳлар манфаатларига боғлиқлиги ниҳоятда қониқарсиз бартараф этилаётир, танқиднинг матбуот билан, биринчи навбатда партия нашрлари редакциялари билан алоқаси кўнгилдагидек эмас. Ижодий ходимларда мунозара маданиятини, танқидий материалларни тўғри тушунишни қунт билан тарбиялаш, гуруҳбозлик манфаатларига ва носоғлом рақобатга бутун чоралар билан қарши чиқишимиз керак. Бу жиҳатдан «Ўзбекистон адабиёти ва санъати», «Шарқ юлдузи», «Звезда Востока» редакциялари, бошқа ижтимоий-сиёсий ва адабий-бадиий журналлар ўз ишларини жиддий қайта кўриб чиқишлари лозим.

Марказий Комитет бўлимлари, область партия комитетлари ижодий жараёнларга раҳбарликнинг ташкилий формаларини такомиллаштириш учун маданият идоралари ва муассасаларига нисбатан жиддийроқ талабчанлик қилишлари лозим. Шундагина театрлар ва концерт ташкилотлари, нашриётлар, киностудиялар ишини янада яхшилашга умид боғлаш мумкин. Бунда шунга асосланиш керакки, адабиёт ва санъатга раҳбарликнинг ғоявий тутуруқсизлик ва ён босиш билан ҳам, буйруқбозлик ва маъмуриятчилик қилиш билан ҳам ҳеч қандай алоқаси йўқ.

Ижодий коллективлар бошланғич партия ташкилотларининг роли айниқса катта. Бироқ уларнинг бугунги аҳволи ташвиш туғдирмасдан қолмайди. Улар состави жиҳатидан кам сонли, кексалар кўпчиликни ташкил қилади. Масалан, Композиторлар союзидаги коммунистларнинг ярмидан кўпроғи 60 ёшдан ошган кишилардир. Агар биз бадиий жараёнда партия таъсири механизми пухта ишлашини истасак (масала бошқача қўйилиши ҳам мумкин эмас), район ва шаҳар комитетлари ижодий коллективлар партиявий ўзагини мустаҳкамлашга ўз муносабатларини ўзгартиришлари лозим.

Ижодкор ёшлар билан ишлашни эътиборсиз қолдириш ярамайди. Бу соҳада, бир томондан, ёш талантларнинг қарор топиши ва ривожланишига сезгирлик, эътибор билан муносабат етишмаётир. Иккинчи томондан, ижодий союзларга қабул қилиш меъзонлари пасайиб кетди, бу эса аҳамияти кам асарлар оқимининг кўпайишига олиб келди, талантлар мусобақасини қийинлаштирди. Биз ҳурматли санъат усталаримиз ёш кучларнинг ўсиши ҳақида кўпроқ ғамхўрлик қиладилар, партия органлари, маданият муассасалари эса уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлайдилар, деб умид қиламиз. Биз ижодий союзларнинг раҳбарларидан, барча маданият арбобларидан ёш авлоднинг эстетик тарбиясида активроқ иштирок этишларини кутамиз. Бундай иш қисқа муддатли кампаниялар ёки сакрашлар билан олиб борилмаслиги, балки жиддий-амалий асосда, мунтазам ва собитқадамлик билан олиб борилиши зарур.

Маданият ва санъатнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ҳақида бир неча оғиз гапириб ўтмоқчиман. Ўтган йили Маданият министрлиги объектларининг капитал қурилиши плани 69 процент, Кинематография давлат комитети объектлари қурилиши плани 40 процент бажарилди, холос.

Қолдиқ принцип ҳамон бартараф этилгани йўқ. Кўпгина раҳбарлар одамларга ғамхўрлик, социал соҳа биринчи ўринда туриши кераклиги ҳақидаги партия талабларини тўла тушуниб олганлари йўқ. Партия комитетлари қишлоқларда маданият муассасалари қурилиши учун Советларнинг ижроия комитетларига, Давлат агросаноат комитети органларига нисбатан талабчанлик қилмаётирлар. Икки йил ичида ана шу мақсадларга ажратилган капитал маблағларнинг 30 процентдан кўпроғи ўзлаштирилмади.

Госплан, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, касаба союз органлари маданиятнинг моддий базасини мустаҳкамлашга муносабатларини ўзгартиришлари лозим, Марказий Комитет ва Министрлар Советининг бўлимлари партия комитетлари, Советларнинг ижроия комитетлари эса бу масалаларни жиддий контроль остига олишлари зарур.

Ошкораликни ривожлантиришда бугунги кунда партия пропагандаси ва агитациясининг энг зарбдор формаси бўлиб қолган оммавий ахборот воситаларининг роли ниҳоятда каттадир. Партия даъвати билан улар биринчилардан бўлиб демократиялаш ва ошкоралик учун қонунчиликнинг бузилишига, бюрократизмга, ижтимоий онгдаги қолоқликка қарши кураш бошладилар. Бугунги кунда одамлар рўй бераётган воқеалар ҳақида, партия, совет, хўжалик органларининг қарорлари тўғрисида тўлароқ хабардор қилинмоқдалар.

Яқинда оммавий ахборот воситаларининг энг яхши намуна кўрсатган ходимларидан бир группаси фахрий ёрлиқларга ва унвонларга сазовор бўлишди. Биз уларнинг қайта қуришга қўшаётган ҳиссаларига бундан буён ҳам муносиб баҳо бераверамиз.

Аммо бу оммавий ахборот воситалари тегиб бўлмайдиган обрў зонасига ёки ҳақиқатни бир ўзи белгилайдиган воситага айланади, деган маънони билдирмайди. Уларнинг ходимлари, аввало сиёсий раҳбарлар бўлган редакторлар зиммасига ҳозир рўй бераётган жараёнларни объектив таҳлил қилиш, жамоатчилик фикрини тўғри шакллантириш учун жуда катта масъулият юклатилади. М. С. Горбачевнинг ҳар қандай нообъективлик, бир томонламалик, танқиддаги ҳар қандай ноаниқлик — қайта қуришга фойда келтирмайди, ҳар қандай нотўғри гап кўнгилни ранжитади, инсоннинг социал кайфиятига таъсир қилади, деган сўзларини эслатиб ўтиш ўринлидир.

Газета ёки журнал — айрим шахсларнинг хусусий минбари эмас, балки умумпартиявий ишдир. Матбуотнинг айрим ходимлари ҳақиқатнинг бирдан-бир тарғиботчилари ролини ўз зиммаларига олишга интилаётганликлари, ўз позицияларини бехато, танқиддан ҳам холи деб ҳисоблаётганликлари сабабли пленумда бу нарсани эслатиб ўтиш зарурати туғилди.

Марказий Комитет «Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» газетасининг бригада ва оила пудратини ривожлантириш ҳақидаги мақоласини яқинда қўллаб-қувватлади. Яхши нарса албатта маъқулланаётир. Аммо шу билан бирга бу газетанинг айрим сонларида ҳажм жиҳатдан катта тарихий очеркларга, ортиқча мақтовлар руҳи билан суғорилган эсдаликларга кўп ўрин берилмоқда, адабий мерос проблемаси унча малакали даражада кўтарилмаётир.

Баъзи редакцияларда кўр-кўрона ошкоралик, дунёқараш позицияларини хиралаштириш тенденцияси намоён бўлди. «Советская Бухара» газетасининг редколлегияси партия органи саҳифаларидан руҳонийларга Совет ҳукуматининг ташқи сиёсий фаолияти ҳақида менсимасдан гапириш, дин ҳақидаги совет қонунлари моҳияти ва аҳамиятини шубҳа остига қўйиш имкониятини берган экан, унинг бу позициясини сиёсий кўрликдан иборат, деб изоҳлашдан бошқа илож борми, ахир. Область партия комитети редакцияга йўл қўйган хатосини адолатли равишда кўрсатганида у газетага мутасадди бўлган партия комитети бўлимини айбловчи танқидий материал эълон қилди. «Комсомолец Узбекистана» республика газетаси ҳам ёшларнинг диний масалаларга қизиқишини сохталаштириб, номуносиб усуллардан фойдаланаётир.

Район газеталарида босилаётган материаллар даражасини кўтариш — энг муҳим вазифалардан биридир. Уларнинг фаолияти аксарият ҳолларда даврдан орқада қолмоқда, партия ташкилотларида ва меҳнат коллективларида қарор топаётган туб ўзгаришлар руҳига мувофиқ келмаётир. Кўпинча янгиланишнинг ташқи белгилари, дабдабали рубрикалар ва сарлавҳалар остида тафаккурнинг қолоқ андозалари яширинмоқда, редакциялар позициясининг кутиш характерида эканлиги намоён бўлмоқда. Бу нарса Қорақалпоғистон АССРдаги бир қатор район газеталари саҳифаларида, айниқса, сезилаётир. Уларнинг ходимлари қайта қуришни ёритишга қараганда кўпроқ райком билан ўз шахсий муносабатларини аниқлаш билан шуғулланмоқдалар.

Матбуот ҳақида гапирар эканмиз, унинг ишлаб чиқариш базасига оид проблема тўғрисида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Қисқача дейишимнинг сабаби шуки, бунда бир сўз: «ёмон» сўзидан бошқа бирор гап айтиб бўлмайди. Республиканинг полиграфия базаси қониқарсиз ривожланаётир. Госкомиздат асосий фондларнинг жуда катта ҳажмини Тошкентга тўплаб олиб, область, шаҳар ва район босмахоналарини аслида ҳеч нарса билан таъминламаётир. Ҳамма жойда замонавий техника, мутахассислар етишмаслиги жиддий сезилмоқда. Журналистлар ва полиграфчиларнинг социал масалаларини, айниқса, уй-жой масалаларини ҳал этишга етарли эътибор берилмаётир. Бу масалаларнинг ҳаммасига жойлардаги партия ва совет органлари ғоят жиддий эътибор беришлари талаб қилинади.

Идеология фаолиятининг замонавий услубини қарор топтириш — партия комитетлари, тарбия муассасаларининг энг муҳим вазифасидир. Маъмуриятчилик қилишга, якка кишининг фикрлари ва баҳоларини буйруқбозлик билан ўтказишга интилишдан қатъият билан воз кечиш керак. Ўзгаларнинг гапига қулоқ сола олиш, суҳбатдошини тўлқинлантираётган масала моҳиятини англай олиш, ишонтира олиш ниҳоятда зарур.

Аммо бу бизнинг партия, идеология активимиздан, барча раҳбар кадрлардан сиёсий етуклик ва юксак маданиятни талаб қилади. Кўпгина партия ходимлари ўз устларида етарли ишламаётганликлари, йиллар давомида қўлларига бадиий адабиёт олмасликлари, театр ва кинога бормасликлари бизни жуда ташвишлантиради. Ғоявий-назарий савияни ошириш мақсадида марксизм-ленинизм университетларидан ва таълимнинг бошқа формаларидан суст фойдаланилаётир. Бу соҳада партия комитетлари қунт билан иш олиб боришлари керак, бунда олимларимиз, ижодкор зиёлиларимиз учун кенг фаолият майдони очилади.

Куни-кеча ўз ишини тамомлаган республика Олий Совети сессиясида Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини бошқаришнинг Бош схемаси тўғрисидаги масаланинг муҳокама қилиниши — областлар чегарасини шунчаки ўзгартириш масаласи эмас. Бунда гап республика халқ хўжалиги органларини анча ихчамлаштириш, ҳаётга яқинлаштириш тўғрисида бормоқда. Районлар, шаҳарлар, областларни, министрликлар ва идораларни йириклаштиришга оид тадбирлар айрим шахслар ва раҳбарларнинг миллатчилик, нотўғри қарашлар, қариндош-уруғчилик муносабатларига берилиш иллатларини келтириб чиқармаслиги керак. Бу — катта давлат аҳамиятига эга бўлган ишдир.

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг куни кеча бўлиб ўтган саккизинчи сессияси республика халқ хўжалигини бошқаришнинг Бош схемаси лойиҳасини асосан маъқуллади ҳамда Олий Совет депутатлари айтган мулоҳаза ва таклифларни эътиборга олиб, пишиқ-пухта ишлаб чиқишни ва уни СССР Министрлар Советининг тасдиғига ҳавола қилишни Ўзбекистон ССР Министрлар Советига топширди.

Аминмизки, партия, совет активлари, барча меҳнаткашлар республика давлат ҳокимияти олий органининг қарорларини қўллаб-қувватлайдилар ва ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан бу қарорларни амалга оширадилар.

Биз ҳозир Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси сари бораётган эканмиз, қилинган иш тажрибасини ҳамма жойда батафсил мулоҳазадан ўтказишимиз, реал ютуқлар билан йўл қўйилган хатоларни тарозига солиб кўришимиз, бундан буёнги олға ҳаракатимизнинг йўллари ва методлари ҳақида равшан тасаввур ҳосил қилишимиз керак.

Бу гап КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг яқинда республика активи билан бўлган учрашувида сўзлаган нутқида яна бир бор янги куч билан таъкидланди. Унинг барча қимматли маслаҳатлари, кўрсатмалари, истаклари пухта ўрганилиши, ҳар бир коммунистнинг, ҳар бир меҳнаткашнинг ишига айланиши, қатъият, изчиллик ва собитқадамлик билан амалга оширилиши зарур.

Марказий Комитетнинг Бюроси шунга аминки, қайта қуришнинг муҳим идеология, таълим, маданий проблемаларини муҳокама қилаётган бугунги пленум республика партия ташкилотининг бутун ташкилотчилик, сиёсий ишига янги ғайрат бағишлайди, у қабул қилган қарорлар республика социал-иқтисодий ривожланишини жадаллаштириш ҳамда мамлакатнинг ягона халқ хўжалиги комплексига Ўзбекистон ҳиссасини кўпайтиришдан иборат биринчи навбатдаги вазифаларни ҳал этишга актив ёрдам беради.

ЎН БИРИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ САККИЗИНЧИ СЕССИЯСИ

«ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ ҲАЁТИДАГИ МУҲИМ МАСАЛАЛАРНИ ХАЛҚ МУҲОКАМАСИГА ҚЎЙИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚОНУНИ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДАГИ ДОКЛАД ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Депутат К. П. ДУДИН нутқи

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ» БОШЛИҒИ

Депутат ўртоқлар!

Республика халқ хўжалигини бошқариш бош схемасининг бугунги сессиясида муҳокама қилинаётган лойиҳаси асосий қоидалари партиянинг КПСС XXVII съездида ишлаб чиқилган иқтисодий стратегиясидан, КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг программавий йўл-йўриқларидан келиб чиқади, республикамиз социал-иқтисодий тараққиётининг мустаҳкам ташкилий негизини яратишни, унинг бутун мамлакат халқ хўжалигини жадал ривожлантиришдаги ролини оширишни назарда тутади.

Халқ хўжалигини бошқариш бош схемасининг тақдим этилган лойиҳаси билан «Главташкентстрой» н и н г кўпчилик коллективлари танишиб чиқдилар, бу лойиҳа маъқуллаб кутиб олинди, унга катта умид боғланмоқда, чунки кўп бўғинли, бесўнақай, маъмурий-бошқарув аппарати кўпайиб кетган ҳозирги система сунъий равишда вужудга келтирилган тўсиқларнинг мураккаб қатламидан иборат бўлиб, у социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш вазифаларига мос келмайди.

Жойлардаги Советларнинг роли ва масъулиятини айни бир вақтда кўтаришни назарда тутувчи территориал белги социал ва иқтисодий ривожланишининг тобора ошиб бораётган планлари бажарилишининг ва совет кишилари ўсиб бораётган эҳтиёжларини таъминлашнинг гарови бўлиб қолади, деб ўйлаймиз.

Ҳамма нарса инсон учун, ҳамма нарса унинг фаровонлигини ошириш учун, деган шиор биздан, қурувчиларнинг салкам 50 минг кишилик коллективидан планлаштириш, ташкилий-структура тузилиши, бошқарув ва меҳнатнинг янги формаларини қидириш ишларига янгича ёндашишни талаб қилди.

Бизнинг коллективимизда қайта қуриш қандай бораётганини якунлашга ҳали вақт бор. Ҳозирча ишимизнинг натижалари унчалик катта эмас.

Гарчи ўтган даврда уй-жой биноларини, социал-маданий-маиший объектларни ишга туширишнинг катта планлари бажарилган бўлса ҳам, бироқ ўсиш суръатлари ҳали етарли эмас.

Меҳнатимизнинг сифати ва интенсивлигини оширишни олдимизда турган биринчи галдаги вазифа деб биламиз.

Бу ишда биз коллектив пудратини жорий этишга, бош бошқармамизни тўла хўжалик ҳисобига, ўзини ўзи пул билан таъминлашга ва ўз харажатларини ўзи қоплашга ўтказишга катта аҳамият беряпмиз.

Бош бошқармамиз бўлинмаларини ташкилий жиҳатдан қайта қуриш, уларни йириклаштириш ва ихтисослаштириш чоралари кўрилмоқда. Бош бошқарма структурасини такомиллаштиришнинг бош схемаси ишлаб чиқилмоқда, унда уй-жой ҳамда социал-маданий-маиший объектларни бошдан-охиригача қуриб, калитини топширадиган йирик лойиҳа-ишлаб чиқариш бирлашмаларини тузиш кўзда тутилади.

Шу схемага мувофиқ биз рентабель бўлмаган майда бўлинмалар ва корхоналарни тугатишга, бошқарув бўғинларини, бошқарма аппарати ходимларининг сонини ва уларга бўладиган харажатларни қисқартиришга киришдик. 1986—87 йилларнинг ўзида биз бошқарув аппаратидан 1000 дан ортиқ кишини қисқартирдик, шу туфайли аппаратни сақлаш харажатлари 1 миллион 200 минг сўм миқдорида камайди.

Бу тадбирларнинг бажарилиши, фан-техника тараққиёти ютуқларининг жорий этилиши келгуси даврда бош бошқарма коллективига меҳнат унумдорлигини изчиллик билан ошириш имконини беради. Бу иш ҳозир давом эттирилмоқда.

Янги ташкил этиладиган давлат қурилиш комитетига тааллуқли бир неча мулоҳаза ва таклифларни айтмоқчиман.

Шу комитетни тузиш тўғрисидаги муҳокама давомида республика территориясида ишлаб турган барча қурилиш ташкилотларини ягона комплекс тарзда бирлаштиришга жиддий ва стратегик жиҳатдан тўғри тайёргарлик олиб борилди, деб ўйлаймиз.

Бу тадбирнинг амалга оширилиши кўпгина ортиқча бўғинларни тугатиш, республикада турли министрликлар ва идораларга қарашли бўлиб, кўпинча битта территорияда ишлаб келаётган ва иш билан бир текис банд бўлмаган қурилиш ташкилотларининг имкониятларини тўла-тўкис ишга солиш ва улардан фойдаланишга йўл очади.

Бош схеманинг асосий қоидалари лойиҳаларига, ўртоқ Қодировнинг докладига, қараганда, бундай қилишнинг иложи бўлмаяпти.

Республикада Қурилиш министрлиги, «Главташкентстрой», «Госкомводстрой», Бинокорлик материаллари саноати министрлиги базасида давлат қурилиш комитетини тузиш эса кўнгилдагидек самарани бермайди, деб ўйлаймиз.

Пудратчи ташкилотларнинг, уларга қарашли базаларнинг имкониятлари аввалгидек тарқоқлигича қолаверади.

Бизнинг назаримизда, янги тузиладиган давлат қурилиш комитети ишларни мувофиқлаштириб туришга, айниқса, маҳкамачиликни ва унинг манфаатларини бартараф этишга ҳамиша ҳам муваффақ бўла олмайди.

Бинокорлик материаллари саноати министрлиги тўғрисида алоҳида гапириб ўтмоқчиман.

Сессияга тайёргарлик даврида ишдаги кўпгина ўртоқлар, депутатлар билан биз шу министрлик тақдирини қандай қилиб тўғри ҳал этиш ҳақида ўйладик.

Якдиллик билан шундай фикрга келдик: қайта қуришнинг биз қадам қўяётган масъулиятли ва жиддий даврида республика қурилиш комплекси асосан мувозанатли ишлаб келаётган бинокорлик материаллари саноатининг имкониятларини қийин аҳволга солиб, уни парчалаб юбориш ярамайди.

Айниқса, қурилишнинг нони бўлган цемент ишлаб чиқаришини топшириб, ўзимизни озгина резерв ва омилкорлик имкониятидан маҳрум қилиб бўлмайди.

Ҳолбуки, айни цемент саноати даромадларнинг катта қисмини бериши, у қурилишни янада ривожлантиришнинг бош манбаи эканлиги маълум.

Шунинг учун ҳам, бу министрликнинг тақдирини қандай ҳал этиш тафсилотларини ишлаб чиққанда, умумий куч-ғайратлар билан уни қандай сақлаб қолиш, қурилишнинг мана шу базасини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш иложини қидириш керак, деб ўйлаймиз, бу эса КПСС Марказий Комитетининг яқинда қабул этилган қарорига тўла-тўкис мос бўлиб тушади.

«Главташкент с т р о й» яшаб келаётган 25 йил мобайнида унда Тошкент қурилишида ишловчи пудратчи ташкилотларнинг, қурилиш индустрияси ва транспорт корхоналарининг асосан мувозанатли кооперация системаси барпо этилди ва ҳаракат қилиб келмоқда. Бу система ҳар бир оилага 2000-йилгача алоҳида квартира берилади, деган программа таъминланиши учун бундан буён ҳам аниқ ва бенуқсон ишлайдиган бўлиши йўлида ҳали кўп иш қилиниши керак.

Муҳокама давомида бир қанча ўртоқлар, бизнинг назаримизда бир қатор саноат, транспорт ёки пудратчи ташкилотларни «Главташкентстрой» қарамоғидан чиқариб олиш тўғрисида жиддий ўйламасдан таклиф киритдилар, улар бундай қилинган тақдирда қурилиш ишлаб чиқаришида узоқ вақт мобайнида таркиб топган муносабатлар дарҳол бузилишига олиб боришини ва Тошкент қурилишига салбий таъсир қилишини ўйламайдилар.

Тошкент шаҳридаги объектлар қурилишининг айланма доирасини вужудга келтириш мақсадида «Ташсантехгазмонтаж» трестини ва «Узэлектромонтаж» трестининг иккита шаҳар бошқармасини ўз ишлаб чиқариш базалари, нормативлари, бутун таркиб топган етказиб бериш кооперацияси ва моддий-техника таъминоти билан бирга монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлигидан «Главташкентстрой» составига олиб бериш мақсадга мувофиқ бўлур эди, тажриба ҳам шуни тақозо этмоқда.

Бундан аввало уй-жой, социал-маданий-маиший қурилиш, яъни оммавий қурилиш объектлари манфаат кўради.

Қайта қуриш ҳақида гапирганда, моддий-техника таъминоти каби жуда муҳим масалага ҳам тўхталмасдан ўтиб бўлмайди.

Бу соҳа нишонлари эмас, узилишлар билан ишлаб турибди, у бирон-бир соҳада ҳеч қандай кафолат ҳам бермайди.

1986 йилнинг октябридаёқ биз «Ташкилотимизни таъминот соҳасида улгуржи савдога ўтказинглар», деб мурожаат қилган эдик. Биздан сўралган нарсаларнинг ҳаммасини бажаришга: базаларни, меҳнат лимитларини, штатларни топширишга рози бўлган эдик. Ҳеч ким эътироз билдираётгани йўқ, аммо ҳеч ким бизни бу усулга ўтказаётгани ҳам йўқ. Хўш, қайта қуриш шунақа бўладими? — деган савол туғилмоқда.

Ўртоқлар!

«Главташкентстрой» коллективида коммунистик шанбаликка тайёргарлик тобора кенг қулоч ёзмоқда. XIX партия конференциясини муносиб кутиб олиш учун бошланган социалистик мусобақага тобора кўплаб коллективлар қўшилмоқда.

Аминмизки, сессия қайта қуриш вазифаларини амалга оширишни ва қурилиш комплексини янада жадал ривожлантиришни таъминлайдиган қарорлар қабул этади.

Редактор ўринбосари
С. Б. ЁҚУБОВ.

Р. — 12685. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. 2096. Тиражи — 107.280. 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.